

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ

Кафедра надійності техніки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декаан механіко-технологічного факультету
Бячеслав БРАТІШКО
18 05 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри надійності техніки
Протокол № 10 від 15.05.2023 р.
Завідувач кафедри
Андрій НОВИЦЬКИЙ

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП
«Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»
Лілія САВЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ
(ТАРИФИ І ТАРИФНІ СИСТЕМИ)»

Освітня програма – «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»
Спеціальність – 275 «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»
Факультет механіко-технологічний

Розробник: к. е. н., доцент - Валентина МЕЛЬНИК

Київ – 2023 р.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

Кафедра надійності техніки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан механіко-технологічного факультету
Вячеслав БРАТІШКО
“ ” _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри надійності техніки
Протокол № 10 від 15.05.2023 р.
Завідувач кафедри
_____ Андрій НОВИЦЬКИЙ

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП
«Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»
_____ Лілія САВЧЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ
(ТАРИФИ І ТАРИФНІ СИСТЕМИ)»**

Освітня програма – «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»
Спеціальність – 275 «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»
Факультет механіко-технологічний

Розробник: к. е. н., доцент - Валентина МЕЛЬНИК

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Викладання дисципліни «Основи економіки транспорту (тарифи і тарифні системи)» передбачає вивчення економічних основ функціонування транспортних технологічних систем, оволодіння економічними методами управління виробничою діяльністю у сфері транспортного забезпечення.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	275 «Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»	
Освітня програма	«Транспортні технології (на автомобільному транспорті)»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	4
Семестр	8	8
Лекційні заняття	26 год.	2 год.
Практичні, семінарські заняття	26 год.	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	68 год.	148 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни «Основи економіки транспорту (тарифи і тарифні системи)» є вивчення економічних основ організації господарської діяльності автотранспортного підприємства в нових умовах господарювання, оволодіння економічними методами управління діяльністю автотранспортного підприємства.

Завдання дисципліни «Основи економіки транспорту (тарифи і тарифні системи)» є:

- вивчення господарських процесів в автотранспортних підприємствах, взаємозв'язків між ними;
- формування знань про структуру та економічні форми автотранспортного підприємства, сучасні тенденції його розвитку, економічний механізм функціонування автотранспортних підприємств;
- розуміння принципів і методів розрахунку показників результатів та ефективності виробничо-фінансової діяльності підприємств;
- засвоєння методик економічного обґрунтування інженерних рішень в автотранспортних підприємствах.

Набуття компетентностей:

- інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі агропромислового виробництва, що передбачає застосування певних знань та вмінь, технологічних методів та прийомів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

- загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-5. Навики використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-11. Здатність працювати автономно та в команді.

ЗК-12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

- фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК-7 Здатність оптимізувати логістичні операції та координувати замовлення на перевезення вантажів від виробника до споживача, дотримуватись законів, правил та вимог систем управління якістю.

СК-11 Здатність оцінювати та забезпечувати безпеку транспортної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-6 Досліджувати транспортні процеси, експериментувати, аналізувати та оцінювати параметри транспортних систем та технологій.

ПРН-10 Розробляти та використовувати транспортні технології з врахуванням вимог до збереження навколишнього середовища.

ПРН-11 Класифікувати та ідентифікувати транспортні процеси і системи. Оцінювати параметри транспортних систем. Виконувати системний аналіз та прогнозування роботи транспортних систем.

ПРН-21 Впроваджувати методи організації безпечної транспортної діяльності.

ПРН-22 Організувати міжнародні перевезення. Застосовувати методи оформлення митної документації. Використання методів митного контролю.

ПРН-23 Розпізнавати якісні і кількісні показники експлуатації транспортних засобів (суден). Оцінювати елементи конструкції транспортних засобів (суден). Установлювати зв'язок між елементами конструкції транспортних засобів (суден).

ПРН-26 Досліджувати проблеми людського фактору, пов'язані з транспортом, а також наслідки помилок для безпеки та управління. Визначати моделі поведінки людей у зв'язку з помилками.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної (заочної) форми навчання;

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижн і	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі					
			л	п	ла б	ін д	с.р. .		л	п	ла б	ін д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Автотранспортне підприємство як суб'єкт господарювання														

Тема 1. Транспортна галузь у системі національної економіки України			2	1			9	7	0.5				15
Тема 2. Організаційно-правові форми господарської діяльності автотранспортних підприємств та їх класифікація за формами власності			2	1			9	7	0.5				15
Тема 3. Виробнича програма автотранспортного підприємства та її основні економічні показники			2	1			9	8	-				15
Тема 4 Управління підприємством			2	1			9	8	-				15
Тема 5. Методи і моделі управління			2	1			9	7	-				10
Тема 6. Організаційні структури управління підприємством			2	1			9	7	-				5
Разом за змістовим модулем 1			12	6			54	60	1				75
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності													
Тема 1. Основні засоби АТП			2	1			9		-				10
Тема 2. Оборотні засоби підприємства автомобільного транспорту			2	1			8		0.5				10
Тема 3. Трудові ресурси АТП та організація оплати праці			2	1			9		-				10
Тема 4.			2	1			8		-				10

Амортизація основних засобів												
Тема 5. Групування витрат за економічними елементами витрат			2	1			8		0.5			10
Тема 6. Порядок формування собівартості вантажних і пасажирських перевезень			2	1			8		-			10
Тема 7. Визначення фінансових результатів господарської діяльності по пасажирських та вантажних перевезеннях			1	1			8		-			10
Тема 8. Основи системи оподаткування автотранспортного підприємства			1				8		-			5
Разом за змістовим модулем 2			14	7			57	60	1			75
Усього годин			26	26			68	120	2			150

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Підприємство та підприємництво в сучасній системі господарювання. Ресурсне забезпечення агропромислового виробництва		
1	Організаційно-правові форми підприємства	2
2	Життєвий цикл та зовнішнє середовище господарювання підприємства	2
3	Порядок утворення та ліквідації підприємства	2
	Особливості управління підприємствами різних організаційно-правових форм	1
	Всього годин за змістовний модуль 1	7
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності		
1	Склад і структура основних засобів	2
2	Формування та оцінка вартості основних засобів	2
3	Методи визначення амортизації	2

	Всього годин за змістовний модуль 2	6
	Всього годин	13

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Підприємство та підприємництво в сучасній системі господарювання. Ресурсне забезпечення агропромислового виробництва 1		
1	Значення транспорту в народногосподарському комплексі країни. Транспортний потенціал. АТП як єдина система.	10
2	Організаційно-виробнича структура АТП.	10
	<i>Всього годин за змістовний модуль 1</i>	<i>20</i>
Змістовий модуль 2. Результати та ефективність виробничої діяльності		
1	Якість транспортного обслуговування. Ринкові стандарти якості.	20
2	Тарифи і тарифні системи. Класифікація витрат на надання послуг. Основні методи аналізу витрат. Види норм і нормативів праці АТП.	28
	<i>Всього годин за змістовний модуль 2</i>	<i>48</i>
	Всього годин	68

6. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

- 1. Юридична особа.
- 2. Ознаки юридичної особи.
- 3. Класифікація юридичних осіб.
- 4. Підприємство, його характеристика.
- 5. Класифікація підприємств.
- 6. Характеристики, переваги і недоліки виробничого кооперативу.
- 7. Класифікація господарських товариств.
- 8. Види відповідальності учасників товариств.
- 9. Характеристика, переваги і недоліки повного товариства.
- 10. Характеристика, переваги і недоліки товариство на вірі.
- 11. Характеристика, переваги і недоліки товариства з обмеженою відповідальністю.
- 12. Характеристика, переваги і недоліки товариства з додатковою відповідальністю.
- 13. Акціонерне товариство, його типи.
- 14. Характеристика, переваги і недоліки відкритого акціонерного товариства.
- 15. Характеристика, переваги і недоліки закритого акціонерного товариства.
- 16. Стадії життєвого циклу підприємства.
- 17. Зовнішнє середовище підприємства та його характеристика і складові.
- 18. Чинники зовнішнього середовища підприємства.
- 19. Ринкова інфраструктура.
- 20. Договір.
- 21. Порядок утворення підприємства.
- 22. Чинники вибору організаційно-правової форми підприємства.
- 23. Реєстрація підприємства у органах державної влади.
- 24. Порядок ліквідації підприємства.
- 25. Спеціалізація транспортних підприємств.
- 26. Поняття послуги. Транспортна послуга.
- 27. Класифікація транспортних послуг.
- 28. Чинники, що визначають попит транспортних послуг.
- 29. Системи управління підприємством

- 30. Горизонтальний і вертикальний розподіл праці на підприємстві.
- 31. Процес управління підприємством.
- 32. Завдання управління підприємством.
- 33. Формування системи управління підприємством.
- 34. Модель управління підприємством.
- 35. Основні функції управління.
- 36. Етапи процесу контролю на підприємстві.
- 37. Мотивація персоналу.
- 38. Методи управління.
- 39. Моделі управління підприємством (МВО, модель стратегічного управління, система збалансованих показників) та їх характеристика.
- 40. Стратегія підприємства.
- 41. Організаційні структури управління підприємством, їх переваги і недоліки.
- 42. Види зв'язків, що визначають відповідний тип організаційної структури управління підприємством.
- 43. Колективний договір.

7. Методи навчання.

Метод навчання — це взаємопов'язана діяльність викладача та студентів, спрямована на засвоєння системи знань, набуття умінь і навичок, їх виховання і загальний розвиток.

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, - перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

8. Форми контролю.

Проміжний контроль, екзамен.

9. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 03.03.2021 р. протокол № 7)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

10. Методичне забезпечення

2. Робоча програма вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою.
- Повні тексти лекцій.
- Повний перелік контрольних питань з дисципліни.
- Презентаційний мультимедійний матеріал для читання лекцій.
- Методичні вказівки для виконання практичних робіт.
- Повний перелік контрольних питань з дисципліни.
- Методичні вказівки для виконання студентами індивідуальних завдань.
- Тестові завдання для проведення поточного модульного контролю.
- Тестові завдання для проведення підсумкового контролю.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні

- Дмитрієв І.А. Економіка підприємств автомобільного транспорту: навчальний посібник для самостійної роботи та поточного контролю знань студентів закладів вищої освіти / І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко., І.М. Кирчата – Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. – 308 с.3
- Іванілов О.С. Економіка підприємств автомобільного транспорту: підручник для студентів вищих навчальних закладів / О.С. Іванілов, І.А. Дмитрієв, І.Ю. Шевченко. – Х.: ФОП Бровін О.В., 2017. – 632 с.
- Колосок В. Економіка транспортних підприємств. Навчальний посібник. – ПДТУ, 2016. 186 с. <https://www.yakaboo.ua/ekonomika-transportnih-pidpriemstv.html#tab-attributes>
- Корецька С.О., Якимчук А.Ю. Карпан Т.С. Економіка автомобільного транспорту. Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2012. 309с. Електронний ресурс <http://ep3.nuwm.edu.ua/1735/1/731622%20zah.pdf>
- Методичні рекомендації до виконання розрахункової роботи «Ефективність використання ресурсних груп» // В. І. Мельник, Ю. І. Ревенко. – К.: НУБіП України, 2019. 20с.
- Методичні вказівки до практичного заняття «Проблеми і перспективи розвитку національної транспортної системи України»// В. І. Мельник, Ю. І. Ревенко, С.О. Антипов, С.Є. Тарасенко, В.І. Мельник, С.З. Хмельовська. – К.: НУБіП України, 2019. 20с.

Допоміжні

1. Никифорок О. І. Модернізація наземних транспортних систем України. / Олена Ігорівна Никифорок ; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозів. НАН України". Монографія – К., 2014. – 440 с., табл. – 71, рис. – 48. http://ief.org.ua/?page_id=3625&mid=258
2. Конспект лекцій з навчальної дисципліни "Економіка транспорту" (для студентів 5 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 7.07010102, 8.07010102 – «Організація перевезень і управління на транспорті (за видами транспорту)»; 7.07010101, 8.07010101 – «Транспортні системи (за видами транспорту)») / Д. О. Пруненко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва.:– Х.: ХНАМГ, 2012. – 117 с.
3. Додаток №1 до Галузевої тарифної угоди працівників автомобільного транспорту на 2005 рік «Тарифні ставки і оклади робітників автомобільного транспорту».
4. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Державний комітет з статистики України
5. <http://www.portal.rada.gov.ua> – Верховна рада України
6. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
7. <http://www.library.snu.edu.ua> – Наукова бібліотека
8. Податковий кодекс України із змінами і доповненнями, внесеними Законами України. Державна фіскальна служба України. Офіційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ <http://sfs.gov.ua/nk/>
9. Господарський Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. 3.
10. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ <http://zakon.rada.gov.ua/go/1058-15> 4.
11. Галузева угода між Державним агентством автомобільних доріг України і профспілкою працівників автомобільного транспорту та шляхового господарства України на 2020-2022 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ http://ukravtodor.gov.ua/4489/normativno-pravova_baza/
12. Закон України «Про автомобільний транспорт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2344-14>.
13. Методика розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту від 27 листопада 2009 року № 1146/17162 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1146-09>. 7.
14. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
15. Цивільний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : \www/ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.